עין משפט
נר מצוה

יא א מיי' פ"ו מהל' ערכין הל' מ:

יב ב מיי' פ"ח מהל' שמיטין ויובלות הל' יג וסי"ב הל' מ:

יג ג מיי' שם ופ"ד מהל' ערכין הל' כה:

יד ד מיי' פ"ד מהלכות ערכין הל' מ:

טו ה מיי' שם הל' כה:

טז ו מיי' פ"ח מהל' שמיטה ויובל הל' יד:

יז ז מיי' פ"ד מהלכות ערכין הלכה כו:

יח ח מיי' פ"ח מהל' מתנות עניים הל' ה:

יט ט מיי' פ"ז מהלכות מתנות עניים הלכה ג טוש"ע מ"מ סימן תס סעיף ו וכמהכמים:

כ י מיי' פ"ב מהלכות נערה בתולה הלכה ג:

איבעיא להו לרבנן אית להו ג"ש ומפקינן ליה לחומש או דלמא ט' · קשה לרבינו אלחנן אמאי לא נילף מינהון ג"ש מהי דבנין אב לא ילפינן מיניהו מ"מ ג"ש נילף מיניהו וכראה לר"מדלינלטריך למיכתב חומש גבי מקדיש שדה אחוזה וגבי מקדיש את ביתו ומליט למילף חד מחבריה בג"ש ולא ילפינן אלא כתב חומש לכל חד וחד ש"מ שני כתובין הבאים כאחד ולא · ילפינן מיניהו בעלמא אפילו בג"ש :

במועד אין בתם לא ילפינן אלא כרבי עקיבא כו' · אסיפת קאי דקתני חבל בזה וכזה מצלם לא מצי למימר דקאי אהמית העבד ולא אהמית כן חורין דהא לא פליג רבי עקיבא לא סופר ולא שלשים של עבד כדאיתא בב"ק בפ' שור שנגח ד' וה'(דף מב): **יאמרו** בת מלכים חמשים בת הדיוט חמשים · יש חומר קלת דבמסנה תני אחד הגדולה שבכהונה ואחד הקטנה שבישראל עתן חמשים ומאי שנא הכהן מזכיר בגמ' הגדולה בת מלכים ובמסנה תנא גדולה שבכהונה : הוו

תורה אור

תלמוד לומר °אם את שדה מקנתו אשר לא משדה אחוזתו שדה [ח] שאינה שדה אחוזה יצתה זו שהיא שדה אחוזה (ט) אילו לרבי יהודה ולרבי שמעון אפי' הקדישה ואחר כך מת [י] אב שדה אחוזה הויא מאי טעמא אי משום קרא קרא לכדרבי מאיר הוא דאתא אלא לאו משום דאזיל בתר פדיון אמר רב נחמן בר יצחק רבי יהודה ורבי שמעון קרא אשכחו ודרוש אם כן לכתוב רחמנא אם את שדה מקנתו אשר לא אחוזתו [יא] מאי משדה שדה שאינה ראויה להיות שדה אחוזה [יב] : אמר רב פפא [יג] *הקדיש טרשין פודן [יד] בשווין מאי טעמא בית זרע אמר רחמנא והני לאו בני זריעה נינהו לא גאלן יוצאין [טו] *ביובל מאי טעמא שדה אמר רחמנא [טז] כל דהו מכר *טרשין נגאלין פחות משתי שנים מאי טעמא °מספר שני תבואות אמר רחמנא [יז] והאי לאו בני תבואה נינהו לא גאלן [יח] חוזרת לבעלים ביובל מאי טעמא °ושב לאחוזתו אמר רחמנא והאי [יט] נמי אחוזה היא °הקדיש אילנות פודה בשוויהן מאי טעמא °בית זרע אמר רחמנא ולא אילנות °לא גאלן אין יוצאין לכהנים ביובל °והיה השדה אמר רחמנא ולא אילנות 'מכר אילנות אין נגאלין פחות משתי שנים מאי טעמא אמר רחמנא והני בני תבואות נינהו לא גאלן אין [כ] חוזרת לבעלים ביובל מאי טעמא ושב לאחוזתו אמר רחמנא ולא אילנות אמר מר הקדיש אילנות פודה [כא] בשווין אמאי וליקדשון אגב ארעייהו וליפרקוה אגב ארעייהו [כב] וכי תימא אילנות אקדיש ארעא לא אקדיש והאמרי נהרדעי *מאן דמזבן ליה דקלא לחבריה קני ליה משיפולא ועד תהומא לאו מי איתמר עלה [כג] בבא מחמת טענה : [כד] שדה מקנה נותן שוויו : תנו רבנן °במכסת מה (כה) בא ללמוד לפי שנאמר °זרע חומר שעורים בחמשים שקל כסף יכול אף שדה מקנה כן תלמוד לומר מכסת רבי אליעזר אומר נאמר כאן °וחשב ונאמר להלן וחשב מה להלן דבר קצוב אף כאן דבר קצוב [כו] איבעיא להו רבנן אית להו גזירה שוה ומפקין ליה לחומש או דלמא לית להו גזירה שוה ולית להו [כז] לחומש אמר רבא מסתברא לית להו גזירה שוה מדגלי רחמנ' חומש גבי שדה אחוזה וגבי מקדישן ביתו הוו ליה שני כתובין הבאין כאחד [כח] *וכל שני כתובין הבאין כאחד אין מלמדין ולמ"ד מלמדין מדגלי רחמנא חומש במעשר בבהמה טהורה ובבהמה טמאה הוה ליה טובא ואין מלמדין תניא כוותיה דרבא ולא מטעמיה [כט] °במכסת הערכך הקישו הכתוב לערכין מה ערכין אין מוסיף חומש אף 'שדה מקנה אין מוסיף חומש : **מתני'** בשור המועד שהמית את העבד להקל ולהחמיר כיצד "אחד שהמית את הנאה שבעבדים ואת הכעור שבעבדים נותן שלשים סלע המית בן חורין נותן שוויו חבל בזה ובזה נותן נזק שלם : **גמ'** [ל] במועד אין בתם לא לימא מתני' דלא כרבי עקיבא *דתנן רבי עקיבא אומר °אף תם שחבל באדם משלם במותר נזק שלם אפילו תימא רבי עקיבא הוא הדין דאפילו תם נמי ואיידי דקא בעי למתנא סיפא המית עבד המית בן חורין דבמועד הוא דמשכחת לה בתם לא משכחת לה משום הכי קתני מועד : **מתני'** באונס ובמפתה להקל ולהחמיר כיצד 'אחד שאנס ופיתה את גדולה שבכהונה ואת הקטנה שבישראל נותן חמשים סלעים והבושת והפגם הכל לפי המבייש והמתבייש : **גמ'** *אמאי אימא חמשים סלעים אמר רחמנא מכל מילי אמר רב זעירא יאמרו בעל בת מלכים חמשים בעל בת הדיוטות חמשים א"ל אביי א"ה גבי עבד נמי יאמרו עבד נוקב מרגלית שלשים עבד עושה מעשה מחט שלשים אלא אמר רב זעירא אילו

מתנות מ:

שבאדם יותר על חבלה שבשור בעל השור משלם אותו מותר נזק שלם אלמא תם שחבל באדם משלם נזק שלם : **מיידי דבעי למיתני סיפא המית עבד המית בן חורין כו'** · משום הכי נקט בריאה לאו דקאמר סיפא לאו סיפא ממש אלא סיפא דריאה היא דמועד בריאה קתני לה : **מתני'** פגם · מפרש בכתובות (ל"מ·) שמין אותה כמה אדם רוצה ליתן בין שפחה בתולה לשפחה בעולה להשיאה לעבדו שיש לו קורת רוח הימנו: **גמ'** מכל מילי · ובוסת ופגם לא ליתיב כה) ליה : בעל בת הדיוטות כו' · בתמיה אבל האמת כי יהיב בוסת יש חילוק בין בת מלכים לבת הדיוטות : אילו

לקמן : [נאמר כאן וחשב ונאמר להלן] · בשדה אחוזה וחשב לו הכהן את הכסף על פי חשבון זכו' מה להלן דבר קצוב זרע חומר שעורים כו' שקל אף כאן נמי : לרבנן דאמרי בשדה מקנה נותן את שוויו אית להו גזרה שוה וחשב וחשב ומפקי ליה לכ"ש לחומש דמה שדה אחוזה מוסיף חומש אף שדה מקנה מוסיף חומש : **א** דלמא לית להו כ"ש ולית להו חומש · בשדה מקנה: הוו להו סובא · כתובים הבאין כאחד ואין מלמדין : ג) [אין מכסת אלא דמים · כלומר דנתתן את שוויו]: והרחמנא מכס לה' · שהיה נותן בישראל נפש אחד מרמשי המאות ולא היה מפסיד: מה ערכין · ערכי אדם [אין מוסיף חומש : המית בן חורין] נותן את שוויו · של בעל השור והיינו כופר (ואת) [ואם תימצא] לומר שוויו של מומת הייגו דמים כדאמרינן בבבא קמא : חבל בזה וכזה · שאם חבל שור המועד בין בעבד בין בבן חורין משלם נזק שלם : מועד אין תם לא · כלומר מועד משלם נזק שלם אם חבל באדם אבל תם לא משלם אלא חצי נזק : [משלם] במותר · מי שחבל יותר באחד : דבמועד הוא דמשכחת לה · דמשלם בעבדים כופר : בתם לא משכחת לה · דכתיב ובעל השור נקי : [הכל לפי] המבייש והתבייש · שאם בייש את אדם חשוב אינו משלם כמו שאם בייש הדיוט אי נמי בייש חשוב משלם יותר משאם בייש הדיוטות : נמצא האומר בפיו חמור מן השעה מעשה שהאומר בפיו שפלונית פגומה חמור מן המומה בעצמו שזה נותן ג' שקל וזה ק' : [ואימא אמאי ג' סלע לכולהו מילי לקנס ולבושת ולפגם] : א"כ יאמרו בעל וכו' מה בין ן לו · אלא שם שמוסיף לבת החשובים בשותפות] : אי הכי גבי עבד נמי יאמרו כו' · וקיל דבין לזה ובין לזה שלשים וחו לא :

אילו

יאמרו

ל) נראה דל"ל כאילונות שהקדיש שפרקו לפי תקנון זכו מומר שעורים וכו' : ב) כ"ס ג' רבינו כאן בנבייתא וכמו שהביה בשמ"מ בשמות כ' :

מ"ב שיך ל"מ ל"ל

הגהות הב"ח

(ח) גמ' ולאילו לרי יסודה: (ב) שם מ"ר במכסת פס מלמוד לומר לפי שנאמר זרע : (ג) רש"י ד"ה לא נלאן נ"ב וקאי אהקדיש אילנות : (ד) ד"ה מתמה פעמים וכו' קרקע פס"ד ואח"כ מ"ס במכסת אלא שדה מקנה כתיב :

לכהנים ביובל ל"ק

רבינו גרשום

[מ"ט · אי קא סברת דמושום קרא דקא דרשי שדה שאינה ראויה תרוא] קרא לכדר' מאיר הוא דאתא דלדידיה מיתסבר פפי · [אלא לאו דאזיל בתר פדיון] : אמר רב נחמן בר יצחק שלמה לעולם רבי יהודה ורבי שמעון בעלמא לא אזלי בתר פדיון והכא נבי ליקח שדה מאביו מ"ם אזלי בתר פדיון קרא אשכחו ודרוש מקרא ית"דא דא"כ דלא אזלינן בתר פדיון ליכתוב אם [את] שדה מקנתו אשר לא אחוזתו אי נמי [אשר לא] שדה אחוזתו מאי משדה ש"מ שאינה ראויה להיות כו' : פרשש · שדה מליאות סלעים שא"נה ראויה לזרע : שדה כל דהו בין ראוי לזרע בין אין ראוי לזרע : נגאלין לקמן המוכר [שדהו] בשעת היובל אינו מותר לגאול פחות מב' שנים שנאמר במספר שני תבואות יסכר לך : ושב לאחוזתו · ואחוזתו היא כמות שהיא: אין יוצאין לכהנים ביובל · כשדה אחוזה אלא לעולם בעלים ראשון לצדוקה: ליפרקוה אגב ארעייהו · האילנות (שמכר) ל) [שהקדיש] זרע חומר שעורים בנ' שקל ולהדרו לבעל ביובל אגב ארעייהו היכא דמכר] : משיפולא ועד תהומא · שיפולית מחמת פענה · כשמתון שלקח הקרקע מקום מושב האילן (עצמו) [עמו] וכבר יש לו שני חזקה : [מכסת מה ת"ל · דכתיב נבי מקנה דכתיב וחשב לו הכהן את מכסת הערכך] · ת"ל מכסת ואין מכסת אלא דמים דמי שוויו כראמרן

לקמן : [נאמר כאן וחשב ונאמר להלן] · בשדה אחוזה וחשב לו הכהן את הכסף על פי חשבון זכו' מה להלן דבר קצוב זרע חומר שעורים כו' שקל אף כאן נמי : לרבנן דאמרי בשדה מקנה נותן את שוויו אית להו גזרה שוה וחשב וחשב ומפקי ליה לכ"ש לחומש דמה שדה אחוזה מוסיף חומש אף שדה מקנה מוסיף חומש : **א** דלמא לית להו כ"ש ולית להו חומש · בשדה מקנה: הוו להו סובא · כתובים הבאין כאחד ואין מלמדין : ג) [אין מכסת אלא דמים · כלומר דנתתן את שוויו]: והרחמנא מכס לה' · שהיה נותן בישראל נפש אחד מרמשי המאות ולא היה מפסיד: מה ערכין · ערכי אדם [אין מוסיף חומש : המית בן חורין] נותן את שוויו · של בעל השור והיינו כופר (ואת) [ואם תימצא] לומר שוויו של מומת הייגו דמים כדאמרינן בבבא קמא : חבל בזה וכזה · שאם חבל שור המועד בין בעבד בין בבן חורין משלם נזק שלם : מועד אין תם לא · כלומר מועד משלם נזק שלם אם חבל באדם אבל תם לא משלם אלא חצי נזק : [משלם] במותר · מי שחבל יותר באחד : דבמועד הוא דמשכחת לה · דמשלם בעבדים כופר : בתם לא משכחת לה · דכתיב ובעל השור נקי : [הכל לפי] המבייש והתבייש · שאם בייש את אדם חשוב אינו משלם כמו שאם בייש הדיוט אי נמי בייש חשוב משלם יותר משאם בייש הדיוטות : נמצא האומר בפיו חמור מן השעה מעשה שהאומר בפיו שפלונית פגומה חמור מן המומה בעצמו שזה נותן ג' שקל וזה ק' : [ואימא אמאי ג' סלע לכולהו מילי לקנס ולבושת ולפגם] : א"כ יאמרו בעל וכו' מה בין ן לו · אלא שם שמוסיף לבת החשובים בשותפות] : אי הכי גבי עבד נמי יאמרו כו' · וקיל דבין לזה ובין לזה שלשים וחו לא :

שיטה מקובצת

ל) שאינה · ס"א ראויה להיות שדה : ב) מת אביו : ג) אחוזתו ס"א אינ אשר לא שדה אחוזתו מאי : ד) אחוזה יצאת זו שראויה להיות שדה אחוזה : ה) הקדיש פרשיקפדה בשויהן וכו' תימה מאי קמ"ל מתני' היא לקמן פ' אין מקדישין הוו שם סלעים גבוהין עשרה ספחים או נקעים עמוקים עשרה ספחים אין נמדדין עמה משמע בשויהן נמדדין ואין לומר דדיוקא אתי לאשמועינן דבשויהן נמדדין הא לא אצטריך דשמיעה דלא גרע מבור ושבך דקרישי אגב שדה כדתנן בפרק המוכר את הבית ר"ל דכל הא סיפא אתא לאשמועינן לא נאלן כו' · הרא"ש ז"ל נלין : ו) פדון בשויהן מאי : ז) יוצאין לכהנים ביובל: ח) רחמנא שדה כל : ט) רחמנא והני לאו תיבת והאי נמחק : י) נאלן חוזרין לבעלים אות ח' נמחק : יא) המאי אמר אות ל' נמחק : יב) וכל שני כתובין הבאין כאחד אין מלמדין · גלין מהא מוכח דשני כתובין הבאין כאחד אין מלמדין אפילו בג"ש וקשה הא"ך במרינן המוש בנמעט רבוי קדש קדש מעשר בפ"ב דקדושין (דף נ"ד) הא הוו להו שני כתובים הבאים כאחד וי"ל דלאו ג"ש גמורה היא דקדש קדש אלא גלייא מילתא בעלמא דכל המר קדש שישנו במעשר ישנו בנמעט רבוי ואיתא וכבר הן שוין בקדושתן דנאכלים בירושלים ומתחללין גם לענין המוש תהיה קדושתן שוה · הרא"ש ז"ל : ל) מפעמה דתניא בתכסת אין מכסת אלא דמים וכן הוא אומר והרוסתם מכס לה' יכול יוסיף המוש ת"ל מכסת הערכך : כא) במועד אין כו' · אסיפא דסיפא קאי דקתני חבל בזה וכזה דא"א לפרש דקאי אהמית את העבד ולא אהמית בן חורין דבריה לא פליג ר"ע דחם אינו משלם לא כופר ולא שלשים של עבד כדא"ראה בפ' שור שנגח ד' הא' · תוס' : כב) קרקע בשתה קנין הא"ד ומה"ד בשדה מקנה : כג) דהיינו (שאין) [שויהן] הס"ד : כד) דבריתא מהיקש : כה) תיבת ליה נמחק :

כו) נראה דל"ל כאילונות שהקדיש שפרקו לפי תקנון זכו מומר שעורים וכו' : ב) כ"ס ג' רבינו כאן בנבייתא וכמו שהביה בשמ"מ בשמות כ' :

אילו באו עליה שנים אחד שלא כדרכה ואחד כדרכה [ג] יאמרו בעל פגומה חמשים בעל שלמה חמשים א"ל אביי אי הכי גבי עבד נמי יאמרו עבד בריא שלשים עבד מוכה שחין שלשים אלא אמר אביי אמר קרא °תחת אשר עינה [ד] מכלל דאיכא בושת ופגם רבא אמר דאמר קרא °ונתן האיש השוכב עמה וגו' הנאת שכיבה חמשים מכלל דאיכא מילתא אחריתי ומאי ניהו בושת ופגם: **מתני'** *במוציא שם רע להקל ולהחמיר ביצד אחד שהוציא שם רע על גדולה שבכהונה ועל קטנה שבישראל נותן מאה סלע נמצא האומר בפיו חמור מן העושה מעשה *שכן מצינו [אא]שלא נתחתם גזר דין על אבותינו במדבר אלא על לשון הרע שנאמר °וינסו אותי זה עשר פעמים וגו': **גמ'** ממאי דלמא משום דקא גרים לה קטלא דכתיב °ואם אמת היה הדבר וגו' והוציאו את הנערה וגו' אמר רבא אמר קרא °כי הוציא שם רע על שם רע שהוציא: וכן מצינו שלא נתחתם גזר דין וכו': ממאי דלמא דאכתי לא מלא סאתן *דאמר רב המנונא אין הקב"ה נפרע מן האדם °עד שתתמלא סאתו שנאמר °במלאת ספקו יצר לו [ג] אמר ר"ל אמר קרא וינסו אותי זה עשר פעמים על זה נתחתם גזר דין: *תניא א"ר אלעזר בן פרטא בוא וראה כמה גדול כח של לשון הרע מגלן ממרגלים ומה המוציא שם רע על עצים ואבנים כך המוציא שם רע על חבירו על אחת כמה וכמה ממאי דלמא משום דר' חנינא בר פפא *דאמר רבי חנינא בר פפא דבר גדול דברו מרגלים באותה שעה דכתיב °כי חזק הוא ממנו אלא ממנו כביכול [ה] בעל הבית אין יכול להוציא כליו משם אלא אמר רבה אמר ר"ל אמר קרא °וימותו האנשים מוציאי דבת הארץ רעה על דבת הארץ שהוציאו תניא אמר ר' יהודה עשר נסיונות ניסו אבותינו להקב"ה [ו] שנים בים ושנים במים שנים במן שנים בשליו אחת בעגל ואחת במדבר פארן שנים בים אחת בירידה ואחת בעלייה בירידה דכתיב °המבלי אין קברים במצרים בעלייה כדרב הונא דא"ר הונא ישראל שבאותו הדור מקטני אמנה היו כדרבה בר מרי *דאמר רבה בר מרי מאי דכתיב °ויסעו על ים סוף ויושיעם למען שמו מלמד שהיו ישראל ממרים באותה שעה ואומרים כשם שאנו עולים מצד זה כך מצרים עולים מצד אחר אמר לו הקב"ה לשר של ים פלוט אותם ליבשה אמר לפניו רבש"ע כלום יש עבד שנותן לו רבו מתנה וחוזר ונוטלה הימנו אמר לו אני נותן לך אחד ומחצה שבהם אמר לפניו רבש"ע כלום יש עבד שתובע את רבו אמר לו נחל קישון יהיה ערב מיד פלטן ליבשה דכתיב °ויראו ישראל את מצרים מת על [ז] וגו' שנים במים במרה וברפידים במרה דכתיב °ויבואו מרתה ולא יכלו לשתות וכתיב °וילן העם על משה ברפידים דכתיב °ויתחנו ברפידים ואין מים לשתות וכתיב °וירב העם עם משה שנים במן דכתיב אל

(נעיג) **הון** להו שני כתובין הכתוב כאחד · וא"ת מה ענין זה לשני כתובין הכתוב כאחד כיון דגבי שדה מקנה חיכא ג"ש למילף חומש משדה אחוזה וגבי מקדיש בית ליכא ג"ש ומשמע הכא דכתיב והעריך גבי מקדיש בית כמאן דכתיב וחשב [ט] לו ממש י"ל וחשב לון ז' ג"ש גמורה אע"ג דקרי ליה הספר ג"ש וה"נ אשכחן בפ"ק דב"ק (דף ו:) גבי נאמר שדה למעלה ונאמר שדה למטה קרי ליה חתם ג"ש ואור"י דאיכא ג"ש גמורה לו ממש י"ל משום דכתיב קודם גבי מקדיש שדה אחוזה וכתיב ממי קודם [גבי] מקדיש בית וקודם קודם ג"ש גמורה היא מש"ה קרי ליה ב' כתובין הבאים כאחד: **בושת** הכל לפי המבייש והמתבייש · ופגם מפרש בכתובות (דף מ:) אומדים כמה אדם רוצה ליתן בשפחה בתולה יותר מבעולה להטילה לעבדו שעשה לו קורת רוח:

אילו באו עליה שנים אחד כדרכה ואחד שלא כדרכה · פרש"י אחד בא עליה תחילה שלא כדרכה ואחד בא עליה כדרכה דאכתי היא בתולה ויש לה קנס ויאמרו זה שבעל פגומה דליכא בושת כולי האי יהיב ל' סלעים ואילו בעל בתולה שלימה דעלמא לא יהיב ממי אלא ממשים [ז] *וכ"ש פירש בפ' בן סורר ומורה (סנהדרין דף עג:) גבי האי דאמר לא מצלם עד גמר ביאה יא] ופרש"י שם שהוא מוציא בתולים משמע דבעינן הפרת בתולים להתחייב קנס ואינו כן דהא איתא בפ"ק דקדושין (דף מ:) באו עליה י' בני אדם ועדיין היא בתולה פירוש כגון שבאו עליה שלא כדרכה ר' אומר אומר אי הראשון בסקילה וכולהו בחנקו"ל זירא עלה מודה ר' לענין קנס דכולהו משלמי לפיך פר"י יאמרו בעל פגומה חמשים *הוביס אותו שבעל אחריו ל' זנו כדרכה יב][בעל שלימה חמשים זהובים אותו שבעל ראשון שלא כדרכה היה ראשון וכספרים כתוב אותו שבעל כדרכה ולפירוש ר"י ק"ק דהוה מלי למימר באו עליה שנים שלא כדרכה]:

כשם שאתו עולין מצד זה (אמרו) כך מצרים עולין מצד אחר · יש לתמוה איך היו ישראל באותו הדור כ"כ מקטני אמנה שסברו שכך יעשה הקב"ה נסים למצרים להעבירם מארצם לא"י ואומר ר' בשם אבא רבי שמואל שישראל לא עברו הים לראתבו מצד זה לזה שא"כ היו ממהרים ללכת אל א"י אלא רצונה אחת עברו בים לאורך לפיך עברו הים רצונה אחת עד שפנו למדבר לצד אחד כי לא היו יכולין ללכת מכל צד אם לא יעברו הים ומצרים היו להם ממינים ומשמלאם לפיך עברו הים רצונה אחת עד שפנו למדבר מצד זה ובאתו למדבר כך מצרים עולין מצד אחר מן המדבר וירדפו אחריהו וישבו כי סבורים שלא יעברו המצריים בים אלא יבאו מצד אחר ובכהי ניחא הא דכתיב (במדבר לג) ויסעו ממרה וגו' ויחנו על ים סוף ואם עברו רוחב הים עד עבר הים מצד אחר היאך פגעו עוד בים וכי חזרו לאחוריהם אלא ש"מ לאחר שנסעו באורך הים וילאו כמו כן לאורך הים לדרום מצרים שמצרים כמו כן לרוח דרומית של א"י קרוב לסוף דרומית ולילה מפסיק בין מצרים ובין א"י והים מצד דרומית של ארץ מצרים ממזרח למערב ונסעו לתוך הים שהוא דרומית של מצרים ואח"כ יצאו לאחר שהלכו כחצי גורן עגולה וילאו בצד לפוני שלהם שהיא דרומית של ארץ אדום ומזרחית של ארץ מצרים ואח"כ הלכו קצת ימים עד מרה ואח"כ היו עדיין אצל הים וכשהולכו ליכנס לא"י לא הוצרכו לעבור הים אלא סיבבו ארץ אדום וארץ מואב שהוא דרומית של א"י ומזרחית של ארץ מצרים: **אחד** ומחצה שבהם · במצרים כתיב (שמות יד) שם מאות רכב בחור וכסיסרא כתיב (שופטים ד) תשע מאות רכב ואף על גב דכתיב (שמות יד) כל רכב מצרים לא קא חשיב אלא הפרשים *) של ארץ מצרים היה נתלה אחר השם מאות רכב ומלכים של סיסרא היו תלוים אחר התשע מאות רכב ברזל ואם תיל תלשים בזה יותר מבזה אינו חושש:

*) וכל רכב ל"ק

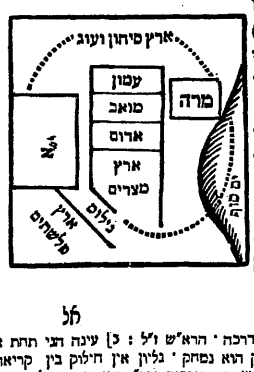

אל

מ"ם פגומה היא בבעילת הראשון שלא כדרכה · הרא"ש ז"ל: כ) עינה דני תחת אשר עינה מכלל: ג) לי אלא אמר: ד) תיקרי ממנו תיבות כי חזק הוא נפחק · גליון אין חילוק בין קריאה לכתיב אלא כלומר אל תפרשי לשון הרא"ש ועי' בתוס' בצד שני שהם מרוחפים ובס"א אינו כתוב אל תיקרי אלא כי חזק הוא ממנו אפילו בעל הבית כו' ובני' נמרא ישנה כ"כ אל תקרי ממנו אלא מיכני ופי' מימיו של הקב"ה: ס) בביכול אפילו בעל הבית: ו) להקב"ה במדבר ואלו הן שנים: ז) על שפת הים שנים תיבת וגו' נמחק: ח) קאמר קרא דסתו וד"ה סמרים מורדים נמחק: ט) וחשב דמי אוז: י) המשים · נראה מחוק פי' דשלא כדרכה אין לה קנס ובפ' בן ותיבות ורש"י פי' נמחק: יא) ביאה פירש"י פי' נמחק: יב) כדרכה בעל שלימות המשים זהו אותו שבעל ראשון שלא כדרכה דאז היתה שלימה מיהו לכל הפירושים צ"ל דאותו שבעל שלא כדרכה אינו בעל פגומה דבתולה דעלמא דלגבי הך ראשון דבעל שלא כדרכה אינו כל כך תימה שנם פגם השני שהשיר בתוליה מרובה וא"ת ואמאי לא קאמר באו עליה שנים שלא כדרכה ויש לומר דאשמועינן דאף בזה יש תמהון אם משלם השני כמו הראשון דאע"פ שבא עליה כדרכה כדרכה כדרכה · הרא"ש ז"ל: ל) עוולין · גליון פי' מאותו צד שנכנסו כי ישראל לא עברו את הים מעבר לעבר שהו נכנסו בצד אחד ויצאו באותו צד שנכנסו כי המצרים הקיפום סביב (כזה) ואמרו ישראל כשם שאנו עולין מצד זה כך מצרים עולין מצד אחר במקום שנכנסו · הרא"ש ז"ל:

מ) פי' פוס' כאן כ"ש אילו ·

בשליו

עין משפט נר מצוה

כא א מיי' פ"ב מה' נערה בתולה הל' ג: [אא מיי' פ"ו מהלכות דעות הלכה ו]:

כ"ח וכ"ש אחל לשיטתו לפירש בפ' כו' ל"ק

[עי' תוספת דמעבר לדף ל"ה אל תקרי וכ"ש בסוטה לה: כתב דלא נכסין אל תקרי כי חזק הוא ממנו אלא ממנו וכן בתלמוד ליתא]

שיטה מקובצת

ל) יאמרו בעל פגומה המשים בעל שלימה המשים · גליון פרש"י זה שבעל פגומה חמשים ואילו בעל בתולה שלימה לא יהיב נמי אלא חמשים תימה למה הוצרך לפרש בתולה שלימה דעלמא דפשיטא משמע דעל אלו שנים קאי ובעל שלימה היינו הראשון שבעל ש ל א כדרכה דבשלא כדרכה נמי יש לה קנס דאמרינן בפ"ק דקדושין באו עליה עשרה וכו' וי"ל דהגריל התמהון פרש"י דבתולה דעלמא דלגבי הך ראשון דבעל שלא כדרכה אינו כל כך תימה שנם פגם השני שהשיר בתוליה מרובה וא"ת ואמאי לא קאמר באו עליה שנים שלא כדרכה ויש לומר דאשמועינן דאף בזה יש תמהון אם משלם השני כמו הראשון

רבינו גרשום

אילו באו עליה ב' אחד שלא כ ד ר כ ה ואחד כדרכה · שהראשון שלא בעל כדרכה אינו נותן כלום) שלא בעלה ואם זה האחרון [שבעלה] נותן נ' כאילו בעל אשה שלימה שלא בא עליה אדם מעולם יאמרו בעל פגומה כו' אלא ודאי פגומה נותנו נ' ותו לא שכבר מבריישת היא ובעל שלימה נותן נ' ובושת: [כ] כדכתיב וינסו אותי זה עשר פעמים וכתיב בתריה אם יראו את הארץ וגו' שעל כל אותן עשר פעמים [שנסו] שלא בפחו בהקב"ה לא נגזרה עליהן גזרה שיפלו במדבר עד שאמרו לשון הרע על הארץ: על שם רע שהוציא · ונעשה אותו מאה כסף: במלאת ספקו · כשימלא עונות כמו שמספקות המדה להכיל יצר לו · פורע ממנו: על עצים [ועל] אבנים · כדכתיב ערים גדולות ובצורות בשמים וארץ אוכלת יושביה היא: אלא מסנו · כלפי מעלה והיינו בעל הבית שבראם · כך מצרים עולין מצד אחר · אע"פ שהבפיחם הקב"ה לא תוסיפו לראותם: פלוס אותם ליבשה · כשהן פתים: [שנים במים] במרה וברפידים · וקשיא לי מ"ם לא קא חשיב מים במדבר צין: ט) פי' חוס' כאן כ"ש אילו ·

[סוטה לה: מנחות נג:]

במדבר יג

שם יד

שמות יד

פסחים קיח: תהלים קו

שמות יד

שם טו

שם יז

שם

(נעיל) **אל** תקרי ממנו אלא ממנו · יח) פירוש אל תקרי ממנו רפי אלא ממנו דגש ואינו כן אבל ממנו שבמורה דגושין ואינו מחליף כלל זה בזה וכן מצינו בסיפרי ולא נס ליתה אין כתיב כאן אלא ולא נס ליתה כ): **הראון** תמוה · פרש"י התאוו יותר משמע אלא פסק להם השניו כלא[רש"י והר"ר יוסף קרא פירש שפסק להם השניו ראשון והאספסוף אשר בקרבו התאוו תאוה לפי שלא היה להם שניו וירד להם שניו שני: **ואמר** ריש לקיש מאי דכתיב זאת תהיה תורת המעורע תורת מוציא שם רע · אמר גרסינן ולא גרסי' ואמר דהא ריש לקיש לא אמר כלל נעיל:

לישנא תניתאי · פרש"י לשון שניני של רכיל מגלה סוד ואני מצאתי כתוב לשנא תניתאי שהקיפה הקב"ה אחת של עגל ואחת של בשר והוא שניני בתוכם:

*כל מילתא דמיתאמרא בחצי כב) תלתא ליה כה משום ליטנא ביטא · פירוש כגון ג' דברה בי פעוני דאיכא למימנע דלא אמרה משום ליטנא ביטא אבל אם הוא אמר דבר קנטור על חבירו אפילו היה אומרה בפניו אין בזה משום ליטנא ביטא:

*אבנט מכפר על הרהור הלב · אהיכא דאיתא ואבנט הוא כמו חגור של שם אזוכה מאד ואיתא נמי במדרש שהיה הכהן מקיפו סביביו ג' פעמים כנגד לב של אדם:

ובחזקתו

ואין יתרון לבעל הלשון לעתיד לבא מתקבצות כל החיות ובאות אצל ז) נחש ואומרות ארי דורס ואוכל זאב טורף ואוכל אתה מה הנאה יש לך אומר להם וכי מה יתרון לבעל הלשון ואמר ריש לקיש כל המספר לשון הרע מגדיל עונות עד לשמים שנאמר °שתו בשמים פיהם ולשונם תהלך בארץ אמר רב חסדא אמר מר עוקבא כל המספר לשון הרע ראוי לסוקלו באבן כתיב הכא אותו אצמית וכתיב התם °צמתו בבור חיי וידו אבן בי ואמר רב חסדא אמר מר עוקבא כל המספר לשון הרע אמר הקב"ה אין אני והוא יכולין לדור בעולם שנאמר °מלשני בסתר רעהו אותו אצמית גבה עינים ורחב לבב אותו לא אוכל אל תיקרי אותו לא אוכל אלא אתו לא אוכל ואיכא דמתני לה *על גסי הרוח ח) אמר רב חסדא אמר מר עוקבא כל המספר לשון הרע אומר הקב"ה [לשר של] גיהנם אני עליו מלמעלה ואתה ט) עליו מלמטה נדוננו שנאמר °חצי גבור שנונים עם גחלי רתמים אין י) חץ אלא לשון שנאמר °חץ שחוט לשונם מרמה דבר ואין גבור אלא הקב"ה שנאמר °ה' כגבור יצא גחלי רתמים היינו גיהנם אמר רבי חמא בר' חנינא מה תקנתו של מספרי לשון הרע אם תלמיד חכם הוא יעסוק בתורה שנא' °מרפא לשון עץ חיים ואין לשון אלא לשון הרע שנאמר חץ שחוט לשונם ואין עץ יא) אלא תורה שנאמר °עץ חיים היא למחזיקים בה ואם עם הארץ הוא ישפיל דעתו שנאמר °וסלף בה שבר *רוח רבי אחא ברבי חנינא אומר סיפר אין לו תקנה שכבר כרתו דוד ברוח הקדש שנאמר °יכרת ה' כל שפתי חלקות לשון מדברת גדולות אלא מה תקנתו שלא יבא לידי לשון הרע אם תלמיד חכם הוא יעסוק בתורה ואם ע"ה הוא ישפיל דעתו שנאמר וסלף בה שבר *רוח תנא דבי רבי ישמעאל °כל המספר לשון הרע מגדיל עונות כנגד שלש עבירות עבודת כוכבים וגילוי ערוות ושפיכות דמים כתיב הכא לשון מדברת גדולות וכתיב בעבודת כוכבים °אנא חטא העם הזה חטאה גדולה בגילוי ערוות כתיב °ואיך אעשה הרעה הגדולה הזאת בשפיכות דמים כתיב °גדול עוני מנשוא גדולות אימא תרתי הי מינייהו מפקא במערבא אמרי לשון תליתאי °קטיל תליתאי הורג יב) (ח) למספרו ולמקבלו (ג) ולאומרו א"ר חמא ברבי חנינא מאי דכתיב °מות וחיים ביד לשון וכי יש יד ללשון לומר לך מה יד ממיתה אף לשון ממיתה אי מה יד אינה ממיתה אלא בסמוך לה אף לשון אינה ממיתה אלא בסמוך לה ת"ל חץ שחוט לשונם אי מה חץ עד ארבעים וחמשים אמה אף לשון עד ארבעים וחמשים אמה תלמוד לומר שתו בשמים פיהם ולשונם תהלך בארץ וכי מאחר דכתיב שתו בשמים פיהם חץ שחוט לשונם למה לי הא קמשמע לן דקטיל כחץ וכי מאחר דכתיב חץ שחוט לשונם מות וחיים ביד לשון למה לי לכדרבא דאמר רבא דבעי חיים בלישניה דבעי מיתה בלישניה היכי דמי לישנא בישא יג) (רבא אמר) בגון דאמר איכא נורא בי פלניא אמר ליה אביי מאי קא עביד גלויי מילתא בעלמא הוא אלא דמפיק יד) בלישנא בישא דאמר היכא משתכח נורא אלא בי פלניא טו) [דאיכא בשרא וכווריי] אמר רבה כל מילתא דמיתאמרא באפי מרה לית בה משום לישנא בישא ג) אמר ליה טז) 'כל שכן חוצפא ולישנא בישא אמר ליה אנא כרבי יוסי סבירא לי ג) דאמר רבי יוסי מימי לא אמרתי דבר וחזרתי לאחורי אמר רבה

אל תצאו ויצאו אל תותירו ויותירו שנים[מ"ר פ"ו] °מלשון הרע: °המומרים ללשונו נגביר · כמי שאומר מי לחון לנו דטפרים · חלמת לאמרת בעיקר: למלורע מוחלנו · חלמת לאמרת המתרגם לשון חליפה הייט לרעת: מדבר מלוחו לא אוכל · בהאי קרא לעיל כתיב מלשני בסתר רעהו: טל גסי הרוח · בהא דרב חסדא דבהאי קרא יז) דלוחו לא אוכל כתיב נמי גבה עיניים: כדונגו גרסי': ופלגם · מי שמולוף בה והפך לסלקה אלא תהא בו עוד שבור רוחו: כרתו · לשון כרת: מי מינייהו מפקא · הא בכולהו כתיב גדולות הלכך כולהו אתו: לישנא תניתאי · זה לשון הרכיל שהיא מגיעים בין אדם לחבירו לגלות לו סוד: נלחומרו · לרכיל עלמו שמתוך מריבה שנופלת בין הבריות הורגין זה את זה והורגין גוזלי הדם את הרכיל יח) שהרג בא על ידו: דבעי מיים בליסניה · יעסוק בדברי תורה ובלה: דבעי מיי בליסניה · יעסוק בתורה: גורא בי פלניא · דמשמע עשיר הוא וכלשעה מלוי אם בביתו לבטל תבשילין: גלויי מילתא בעלמא הוא · הוליל ואינו יד לאומרה בלשון הרע אלא מגלה לאותן שמבקשין אור לכו לבית פלוני: דמיתאמרא באפי מרה · שהאומרן לאומרה בפני האומר מני · ואחורי נאחורי · לראות מי יעמוד אחורי אלא בפני הבעלים אני אומרה אלמא לאו לישנא בישא תמיכא ל"ל אם כאו הבעלים ואמרו למה אמרת כן לא חזרתי בי לאמר לא אמרתי אלא בפניהם הודיתי: דמיתאמרא

מ"ל אמלאו · בשבת לנקום: בשניו רמאון · כשהתחיל המן לירד היה שניו יורד עמו כלכתיב (שמות מז) ויהי בערב ותעל השליו וגו' ובבקר היתה שכבת הטל וגו' ולאחר זמן מרובה התאוו יותר: במדבר פארן · מעשה מרגלים: שלא עגם · שיניים: מה יתן לך ומה יוסיף לך · עוד תורה אור הקדוש ברוך הוא שמירה שלא תספר

[נ' סע"י אל יצא מים ממקומו אלא לי אשבר לקיימם שבכי קרא אל יצא וגו' כתיב אמ"כ]

[נ"ל ואמר וכ"ל בע"י]

כ"ל למקבלו

[נ"ל ואמר רבי יוחנן משום רבי יוסי בן זימרא וכ"ל בע"י]

[נ"ל שייך שם]

מגילה מ: סנהדרין קז:

[תענית ח.]

פסחים קא

סופה כ.

תהלים קכ

ישעיה מב

משלי טו

שם ג

[נ"ל ברוח]

תהלים יב

[נ"ל ברוח]

שמות לב

ברכות לא

שם ד

משלי יח

שיטה מקובצת

ח) בשלוי בשלוי ראשון: כ) ראשון בשבתנו: ג) בעגל · גלוין · תיבה לפה קורא עון העגל בסיון הא כפרו בעיקר ושמעתי מפי הר"ר יצחק מפריש דעשרה נסיונות היינו עשרה כעסים שהכעיסו את הקב"ה והנם זועפים מתרגמינן בסיון · תרא"ש ל"ל: ד) רמיה ואמר רבי יוחנן (ס"י אמר ר"י כל וכו' וכן למפה ואר"י כל דמספר): ה) לנו וא"ר יוחנן משום רבי יוסי: ו) ופריומה סימן תורת"ת בח"ש גרו"ל והיינו דרשב"ל דאמר ריש לקיש: ז) אצל הנחש ואומרות: ח) הרוח ואמר: ט) ואתה מלמטה תיבת עליו נרשם עליו קו מלמעלה: י) אין חצי אלא לשון הרע שנאמר: יא) עץ חיים אלא: יב) הרג שאמרו ולמקבלו ולאומרו תיבת ולמספרו נמחק: יג) בישא רבה אמר: יד) דמפ"ק ליה בלישנא: טו) פלניא דאיכא בשרא וכווריי: טז) ליה אביי כל שכן: יז) קרא דכתיב אותו לא: יח) הרכיל שהחריגה בא: יט) מסנו י"ט אל תיבת פירש נמחק: כ) ליהה וכן גבי אליעזר עבד אברהם אנשים אשר אתו אין כתיב: כא) תיבת רש"י נמחק: כב) באפי מרה תיבת תלתא נמחק:

רבינו גרשום

במדבר פארן כדא"ת בשעת ביאת פרגלים: [מה יתן לך וכו' כלומר מה יכולת לך הנאתך ולא עשיתי מפני מה

דהו

אדם: [שתו בשמים פיהם · דער סוף השולם יכול להרוג בלשון הרע]: בסמוך ליה' למקום שפניע אגריפו · בביתו של פלוני שמתקנין שם כל היום מאכל: מעולם לא אמרתי דבר שחזרתי לאחורי · כלומר כשתיתי אומר דבר על שום אדם לא צרכתי לחזור לאחורי ולראות שלא יהא שם בעל הדבר שאמר' אם יהיה שם לא היה הושש שאינו משקר ואין אומרו בלשון הרע:

הגהות הב"ח

(א) גמ' סוכ (למספרו) תו"מ וי"ב גי' כש"ל לאומרו: (ב) שם ולמקבלו ולאומרו עליו ל"ל ממלא:

דמיתאמרא באפי תלתא • שהכטלים לאמרה בפני ג' המגלה לאותה לאיזו לשון הרע שזה גילה תחלה דעתו שלא יהו] מגלה לאותו איזו מושב דמדע יצא דסופה להגלות וחבכרת חברת לית ליה וזה מגלה לחבירו וזה לחבירו עד שיודע: **מבכך רעתו בקול גדול וגו' קללה מתאבב לו** • לאותה ברכה קללה היא לו לחבירו: **ושמעין לאיבי** • אלמי שהוא עשיר ואחזי ואמרי ליה לאמרוה ל"ל אמרי ליה שמתאכסנין אצלו לאורחין עד שמכלין ממונו: **בא לידי רעתו** • שבהוא מספר בטובתו יותר מדאי הוא עצמו אומר חון ממדה רעה זו שבו לו אחרים שומעין זה משבחו ואומרים הלא מדת כך. וכך בידו: **לרוח סערה** • סערה עיני באחרים ואיני מהנה שביניו מכלין ע"י שאלה: **אומה** • ואוקימנא לעיל דהיינו נעשים: **אל יכרת מכיר יותר** • מפני שהרג אח אחבר: **פולא** • הבטבע שלאחר אליבע וקח ككרים: **ובחזקתו גבה לבו וגו'** • בעוזיהו משבעי: **שיחד ביהו** • כלי תשמישו שלא השאילם לאחרים: **נמה נמכבה בו'** • בפרשת ואתה תצוה נמכבה עניו המיוחדים לבגדי כהונה: **ויעבלו את הכהנים בדם** • רמז היה לנם שבבגדיה בפרת דמיה עולה ע"י כתנת עולה סיינו בפרה כל"ל וכן הוא בכל"ל משבת שבמים

רבינו גרשום

כל מילתא דמיתאמרא באפי תלתא • שהאחד הראשון אומרה בפני ג' אם חזר וסיפרה אחד מהם אין בו משום לשון הרע שלדעת כן אינו בפני ג' שאינו חושש אם יתפרסם הדבר דחבכרך וכו'): ושמעי אנסי • שלמונין: ואנסי ליה • שאומרים וראי עשיר הוא דאיל והוא מוציא כ"כ: שמתתך מובתו בא לידי רעתו • שם דקדקין אחריו ואומרים לו אותו שאתה משבח [כ"כ] הלא שבעונו שעשה כך וכך: איבא דאמרי • לאו מימרא איתמר אלא כי הוא נוגע [הוא ל]לשבעו: ומי שמיוחד ביתו לו • שרוצה להנות יחידי מכל טוב שיש לו בביתו ואינו רוצה שיהנו אחרים עמו: [ויסבלו את הכתנת בדם • סימן יבא כתנת ויכפר על מעשה דם: יבא דבר שבטובה • מצנפת שהי' על הראש]: אחיכא דאתיה' שכנגד לבו היה הענוה בכתיב ולא יחברו ביזע במקום שמזיעין כגון תחת שהיו אלא כנגד לבו שאינו מזיע שם: אין אשר [ותרפים]: כלומר אין אשר שבכפר על עון תרפים: דבר שבקול • דכתיב ונשמע קולו בבואו אלמא אית ליה כפרה לאומר לשה"ר ע"י מעיל ולא לקי בצרעת: יבא דבר שבחשאי • קטורת שהיה עושה לפנים בהיכל (כל) שאין אדם רשאי לכנס לשם לראותו [ויכפר על] מעשה חשאי לשה"ר שאומרים אותו [בחשאי] ובחדרי חדרים: קשיא שפיכות דמים שפיכות דמים: דהתם אמרת כתונת מכפר והכא אמרת עגלה ערופה מכפרת • [דרידיע מאן קטליה' כתונת מכפר: במזיד ולא אתרו ביה • דלא הוה בר קטלא כתונת מכפר • הא בצנעא הוא בפרהסיא' לשה"ר הנאמר בצנעא קטרת מכפרת דומיא דחשאי ג)אי] דלא אהני מעשיו אנשים צנועים כמה בשר חביא לפני תוס': ג) ושמעין אינשי ס"א אנסים: ג) ואנסין ליה: ג) אמר ליה תיתי בברכות אורח מוב מהו אומר כל מה שמרח בעה"ב לא מרח אלא בשבילי הייתו בצינעה: ד) אמר ליה תיתי לי דקיימי כל מה דאמר: ה) מי קיימת לעולם אות מ' נמחק: ו) לידי רעתו אמר ליה לא הוה שמיע לי:

ז) דכתיב מלשני בסתר רעהו וגו' הקשה הר"ר אלחנן למה ליה לאתויי האי קרא דאינו מפורש בהדיא ולא מייתי האי קרא דכתיב לפרש ולהזהר שלא תלקה בצרעת אל חספר לשון הרע זכור הנעשה בפרים שדברה באחיה ומדסמכיה לקרא דחשמר בנגע צרעת הוא דדריש הכי וי"ל דליכא למילף כולי האי דמצינו מרגלים שלא לקו בצרעת אלמא[דשאר]מיני עונשין יש בלשון הרע אבל קרא דאורחא אצמית משמע דזהו עונשו' הרא"ש ז"ל: ח) הוא כינס מטון אות ו' נמחק: ט) איני ואאמר רבי עגני בר ששון וכו' תיתמה לי מובא מאי פריך וכו' בגדי כהונה מכפרין שלא יענשו אף מי שאינו שב בתשובה א"כ למה גלו ישראל והלא נתכפר להם על עבודה זרה שעבדו ועל גלוי עריות ושפיכות דמים' הרא"ש ז"ל: י) חגיגה אמר הקב"ה יבא: יא) אבנגא • גלוין יש בבדרש שהיה מקיפו ל"ב פעמים נגד [הלב לב] בגימטריא ל"ב הרי' מני': יב) חיבות דכתיב והיה אל על לב אהרן נמחק: יג) מצינו להם כפרה בדבר אחר שפיכות: יד] דתני ר' אות א' נמחק: טו) שאם תגלה אותו אינו אות מ' נמחק: טז) נשמעין הס"ד ומה"ד מעשה: יז) חזיון הכא: יח) חשאי הוא קטרת יט) היומים וכתיב: כ) אחרים ועוד כתיב החם ושרה הגליד את יהוצדק וגו' משמע דחשיב ליהוצדק עם הבהנים בגדולים וצ"ע דקיי"ל דשרה אביו היה אחרון לכל הכהנים אשר ששוו בבית הראשון כן פי' רש"י בס' קינות מלך וכהן מלך צדקיה וכהן שריה שהיה נהרג בחורבן הבית ולא שמשׁ בבית ראשון כהן אחריו וא"כ למה מינה יהוצדק שם וצ"ל שלא היה יהוצדק כן גדול והוא מונה אותו שם לפי שהיה בהנים בגדולים של בית שם יהושע הגדול כן יהוצדק כהן הגדול בן ישי מלך ישראל: כנ) והכי תני אות א' נמחק: כד) לא • גלוין ועוד קשה לי למה לא הקשה רש"ז ז"ל סנהדרין דרוח ויתרוצו בתוס' דמבולהו פריך ושיגויי נמי קאי אבולהו הא דאתנו מעשיו כל דאמר לעשות העבירה והיה גומר דבריו לעשותה מעלה עליו הכתוב כאלו עשאה וכן בגלוי עריות מעלה עליו הכתוב כאלו שכבום [ואין] בגדי כהונה מכפרים וכן נמות הדרה אני אומר אם הוצאה הנבחרת לפולל כמו שמצינו בעזיהו ובחזקתו גבה לבו

ל) נמלה לגיבי מאן קטליה' כתונת מכפר: בזמיד ולא אתרו ביה • דלא הוה בר קטלא כתונת מכפר • הא בצנעא הוא בפרהסיא' לשה"ר הנאמר בצנעא קטרת מכפרת דומיא דחשאי ג)אי] דלא אהני מעשיו אנשים צנועים כמה בשר חביא לפני תוס': ג) ושמעין אינשי ס"א אנסים: ג) ואנסין ליה: ג) אמר ליה תיתי בברכות אורח מוב מהו אומר כל מה שמרח בעה"ב לא מרח אלא בשבילי הייתו בצינעה: ד) אמר ליה תיתי לי דקיימי כל מה דאמר: ה) מי קיימת לעולם אות מ' נמחק: ו) לידי רעתו אמר ליה לא הוה שמיע לי:

*) זכמים סמ: יומא מד.

גליון הש"ס רש"ז ד"ס בא וכו' יותר מדאי • וכ"ס בריי"ף פ"ב דבמס לעולם אל תביאו יותר מדאי וכגמ"ס פ"ו מהלכות דעות אל יפסר כפני שונאיו • וכ"כ בסמ"ג: **ד"ה** לעה נסמכה כו' כפ' ואתה תצוה • עיין סיגוס כ"ש זכמים דף פח ע"ב ד"ה לעה נסמכה:

[כ"ב לט.]

[כתובות קט: קי. ב"ב כח: כט. לח: לט.]

ב"ב קמד:

מסני מ

ב"ב לא:

ב"ב לא:

ב"ב לא: